

Говор предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ др Дениса Бећировића на првој сесији Уставног колоквија “Да ли је Устав Босне и Херцеговине компатибилан са ЕУ“ у оквиру теме „Рјешавање конфликта у процесу парламентарног одлучивања“

Cadenabbija, 28. новембар 2011.

„Даме и господо,
цијењени гости,

У структури државне власти Босне и Херцеговине Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине је представничко тијело и носилац уставотворне и законодавне власти. Уставна рјешења о овој државној институцији, као и бројна друга рјешења, уважавају неке демократске стандарде (политички плурализам, непосредни избор посланика у Представнички дом), али садрже и низ специфичних рјешења која се не могу срести у компаративном уставном праву, нити су у складу с међународним демократским стандардима.

У Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине представљени су интереси грађана. Као и у осталим демократским земљама, у овом дому парламента долази до изражаја политичка конфигурација на територији цијеле земље. Овај дом одражава спектар политичких циљева, програма и интереса политичких снага у земљи које су верифициране резултатима непосредних избора. Структура и начин одлучивања у овој централној институцији уставног и политичког система пренаглашавају посебне (ентитетске и националне) интересе на штету заједничких и опћих интереса.

Процес одлучивања у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине убраја се у ред најкомплициранијих парламентарних процедура. Пословничким прописивањем кворума присутних и кворума оних који гласају, улоге предсједавајућих, замјеника предсједавајућих и колегија, те заказивањем и вођењем сједница отворене су широке могућности опструкција, блокада и бојкота, што се у пракси често дешавало. Нажалост, постојећи уставни модел не предвиђа

адекватне инструменте за предупређивање могућности бојкота и опструкција, нити демократске поступке за деблокаду који су познати у другим демократским уставним системима.

Опћа оцјена релевантних представника међународне заједнице јесте да је кључно питање ефикасности процеса парламентарног одлучивања поступак квалификованог одлучивања које укључује ентитетско гласање. Ово питање је најконтроверзније у домаћој политичкој јавности, не само у оцјени парламентарне активности него и у свим расправама о евентуалним промјенама Устава Босне и Херцеговине.

Подаци показују да, од укупног броја одбијених нацрта и приједлога закона, чак 2/3 није усвојено зато што није добило потребну ентитетску подршку. Очигледно, представници ентитета Републике Српске обилато користе овај уставни институт онемогућујући доношење било којег акта који није у складу с политичким програмом и циљевима доминантних политичких снага из тог ентитета.

Када се анализира садржај закона који нису прихваћени у редовној парламентарној процедури, може се констатирати да се најчешће ради о тзв. системским или реформским законима, односно оним који су неопходни за испуњавање критерија за приступ евроатлантским интеграцијама.

Посебно је неочекивана и забрињавајућа диспропорција између ускраћивања ентитетске подршке и покретања захтјева за заштиту виталних националних интереса конститутивних народа. Примјера ради, само до 2010. године 156 закона није добило ентитетску подршку, а само у четири случаја затражена је заштита виталног националног интереса. Очигледно је да је ентитетским гласањем, које има тежину апсолутног вета, супституиран механизам заштите виталног националног интереса.

Међутим, кључно питање је ко и којим инструментима може рјешавати политичке конфликте у Босни и Херцеговини, а који се најјасније манифестирају у процесу парламентарног одлучивања. У одговору на ово питање неизбежно је маркирати улогу и одговорност домаћих (босанскохерцеговачких) фактора и међународне заједнице. Да не би било забуне, под појмом међународна заједница

подразумијевам, прије свега, водеће свјетске силе које су одлучујуће утицале на закључивање Дејтонског мировног споразума.

Када је ријеч о домаћим политичким субјектима, потребно је, прије свега, да сви политички представници у Босни и Херцеговини:

- искажу већи степен политичке одговорности,
- изграде атмосферу повјерења и уважавања,
- избјегавају негативну националистичку реторику,
- успоставе интензивнију комуникацију,
- позитивно интонирају јавне иступе,
- схвате компромис као пут према заједничком бољитку,
- искажу већи степен креативности.

Сви политички субјекти треба да буду определијељени да процес уставних промјена покрену и воде у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине. Овај процес мора бити трајан и континуиран и подијељен у фазе све до постизања циља – стварања државне структуре способне да одговори захтјевима чланства у НАТО-у и ЕУ и елиминацији дискриминације из Устава наше државе уз пуно поштивање индивидуалних и колективних права и слобода.

Осим домаћих политичких фактора, на постојећа рјешења у Босни и Херцеговини утицали су и најважнији међународни фактори. Дејтонски мировни споразум није настао вољом политичких субјеката у Босни и Херцеговини ни њиховом спремношћу на компромис. Споразум је настао као резултат ангажмана међународне заједнице и водећих свјетских сила.

Дејтонским мировним споразумом инсталирани су разноврсни облици институционалног и функционалног учешћа међународне заједнице у уставном систему и друштвеним односима. Опћим оквирним споразумом за мир у Босни и Херцеговини, уз остало, у босанскохерцеговачки правни систем уведена је институција високог представника, институција која је у протеклом периоду имала значајну улогу у функционирању свих сегмената власти у нашој земљи. Од успостављања ове институције до данас, високи представник донио је читав низ

одлука којима је директно помагао у изградњи ефикасних законодавних, судских и извршних органа власти у Босни и Херцеговини.

Постојећа уставна рјешења, укључујући и она која се односе на процес парламентарног одлучивања, наметнута су међународним уговором. Присуство међународних представника у Босни и Херцеговини је институционализирано и веома важно. Креаторима дејтонских рјешења од почетка је било јасно да такав систем неће моћи функционирати без одговарајуће интервенције међународне заједнице. Овлаштења која је добила међународна заједница у провођењу Дејтонског споразума таквог су садржаја да су институције међународне заједнице једнако одговорне у постдејтонској обнови и друштвеном развоју Босне и Херцеговине. Та улога има два аспекта. Први је одржавање мира и сигурности за грађане Босне и Херцеговине. Други је пружање помоћи држави Босни и Херцеговини у процесу провођења реформи којима се испуњавају услови за чланство у ЕУ и НАТО-у.

Због тога су се рјешавањем конфликта у процесу парламентарног одлучивања и успостављањем ефикаснијег система одлучивања бавили и бројни релевантни међународни субјекти (Вијеће сигурности, Вијеће Европе, Европска комисија, Вијеће за провођење мира и нарочито Венецијанска комисија).

Наведени међународни субјекти јединствени су у оцјенама да:

1. постоје гломазне и комплициране процедуре парламентарног одлучивања,
2. државним властима недостаје капацитета да преузму одговорност за провођење реформских процеса,
3. се ради о систему који с оваквим рјешењима није самоодржив, није ефикасан и није усклађен с демократским стандардима,
4. су дефицитарне надлежности државе у процесу приступања евроатлантским интеграцијама.

Свима којима је стало до мира и стабилности у Босни и Херцеговини и југоисточној Европи јасно је да присуство међународне заједнице мора и даље остати снажно и одлучно. Такав ангажман међународне заједнице није само босанскохерцеговачки спецификум. О томе свједоче и бројни други примјери у новијој европској историји. Примјера ради, међународна заједница је готово 30

година имала снажно присуство и ангажман у демократизацији Њемачке и Аустрије, данас узорних демократских држава, па се поставља питање зашто би међународна заједница након 15 година стала на путу трансформације од дејтонске до бриселске Босне и Херцеговине. Међународна заједница не смије заборавити да су се у Босни и Херцеговини догодили масовни ратни злочини, те да се у Сребреници догодио једини геноцид у Европи након Другог свјетског рата. Посљедице, а нарочито узроке таквог насиља и несреће није једноставно отклонити из рањене босанскохерцеговачке државе.

Заговарање одласка ОХР-а и међународне заједнице мора се замијенити убрзањем процеса интеграције Босне и Херцеговине у НАТО и Европску унију и то уз снажну подршку ОХР-а и Делегације Европске уније у Босни и Херцеговини. Не смијемо понављати грешке из прошлости. Идеје и приједлози за укидање овлаштења међународне заједнице нису новина. Захтјеви за елиминирање утицаја међународне заједнице чули су се и 1992. и 1995. године. Године 1992. догодио се рат, а 1995. геноцид. Свијет, Европа и Босна и Херцеговина немају право на трећу грешку.

На крају, када је ријеч о Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, треба рећи да се она налази на раскрсници. Она мора направити стратешки избор: или да се определијели за истинско прилагођавање европским стандардима и критеријима или за назадак и изолацију. Напокон морамо схватити да се Босна и Херцеговина мора прилагођавати Европској унији, а не обратно. Сви они који су до сада заговарали политику - прво ентитет па онда Европска унија - морају схватити да таква политика кочи напредак свих народа и грађана наше државе. Европске и евроатлантске интеграције морају бити наш стварни и прворазредни приоритет.

(крај)